

KVINNOLÖNEFRÅGAN

UNDER sin nu snart femtonåriga tillvaro har den mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen upprättade arbetsmarknadskommittén — vanligen kallad Saltsjöbadskommittén — löst åtskilliga för arbetsmarknaden väsentliga spörsmål av annan än lönekaraktär. Den senast av kommittén slutförda uppgiften, avseende med kvinnoarbetet sammanhängande problem, har dock även inrymt lönepolitiska aspekter av största vikt. Experter från de båda organisationerna ha på kommitténs uppdrag verkställt en omfattande utredning i dessa frågor och avgivit ett betänkande, vilket antagits av kommittén och vilket om en tid kommer att offentliggöras i något förkortad form.

I utredningen har hänsyn huvudsakligen tagits till inom industrin verksamma kvinnor i arbetarställning. Självfallet ha dock utblickar måst göras rörande kvinnornas allmänna ställning på arbetsmarknaden.

Kvinnarbetets problem har under senare år fått en allt starkare aktualitet, dels på grund av en internationell diskussion i likalönsfrågan, dels till följd av en alltmer accentuerad brist på kvinnlig arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden.

Då frågans behandling i internationella sammanhang var en av orsakerna till kvinnoutredningens tillkomst, har även denna sida av saken tagits upp, men då avgörandet internationellt kommer att ske först vid sommarens arbetskonferens i Genève, har den berörts mera flyktigt, detta desto mer som det internationella avgörandet ej får någon automatisk inverkan på svenska förhållanden.

Bristen på kvinnlig arbetskraft åter har varit avgörande för arbetsgivarnas intresse och tillsammans med andra faktorer sannolikt utgjort ett huvudmotiv för landsorganisationen att med åberopande av en intern utredning begära kvinnoarbetsproblemens upptagande i arbetsmarknadskommittén. Något ingående referat av utredningens många specialundersökningar skall här ej lämnas, men de viktigaste slutsatserna äro dock av ett obestridligt in-

tesse och så betydelsefulla, att de förtjäna allmän uppmärksamhet.

Vad först löneavvägningen mellan manliga och kvinnliga arbetare angår, har man på basis av omfattande individuallöneundersökningar kunnat konstatera, att kvinnornas löner år 1949 utgjorde 67—77 % av de manliga arbetarnas inom samma bransch. En viss relativ lönelöftning för kvinnor har ägt rum under det sista decenniet. Lönedifferensen har motiverats dels av viss skilljaktighet i manliga och kvinnliga arbetsuppgifter, dels av vissa faktorer, som försämra kvinnornas insats på arbetsmarknaden. Härvid åsyftas sådana allmänt kända fakta som kvinnornas större frånvaro, deras kortare »industriella livslängd» och deras vanligen bristande mekaniska sinne samt — i synnerhet beträffande de gifta förvärvsarbetande kvinnorna — dubbelarbetet och inressesplittningen mellan hem och förvärvsarbete.

Vid övervägandet av möjligheten att taga hänsyn till arbetskraftens värde individuellt har utredningen med beklagande måst konstatera, att det svenska avtalssystemet nödvändiggör en schablonmässig lönesättning gruppvis i stället för en lönesättning efter helt individuella linjer. Man har dock fastslagit, att lönesättning efter kön är en principiell orimlighet, och framhållit önskvärdheten av en individuell lönesättning för alla arbetstagare. En sådan lönesättning skulle, anser man, vara produktionsbefrämjande.

Kommitténs ståndpunkt är, att lönen skall avvägas efter arbetsinsatsens värde och att till grund för denna avvägning följaktligen bör läggas principen lika lön för likvärdig arbetsinsats. Man måste dock härvid ta hänsyn till alla faktorer, som direkt eller indirekt inverka på arbetsinsatsens värde, så att de totala produktionskostnaderna bli desamma oavsett vilken arbetskraft som anlitas för ett arbete. Hur i de enskilda fallen lönerna mellan män och kvinnor skola avvägas, blir en uppgift för de avtalsslutande parterna, vilka sålunda ha att draga de lönepolitiska slutsatserna med hänsyn till förhållandena i olika branscher.

Kommittén har i åtskilliga frågor gjort uttalanden rörande åtgärder, ägnade att underlätta särskilt mödrarnas möjlighet att taga förvärvsarbete. Man har däri behandlat bl. a. hemrationalisering, barneftersynens ordnande, affärernas öppethållande, beskattningspolitiken och den allmänna socialpolitiken. För att följa dylika frågor och för att åstadkomma initiativ ha arbetsgivareföreningen och landsorganisationen beslutat gemensamt tillsätta

Kvinnolönefrågan

arbetsmarknadens nämnd för kvinnofrågor med två representanter för vardera parten.

Den nu ifrågavarande utredningen är ett nytt, viktigt resultat av det samarbete, som på många områden i vårt land äger rum mellan arbetsmarknadens två största riksorganisationer, vilket samarbete för hela samhället är av utomordentlig betydelse.
